

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/108/2003

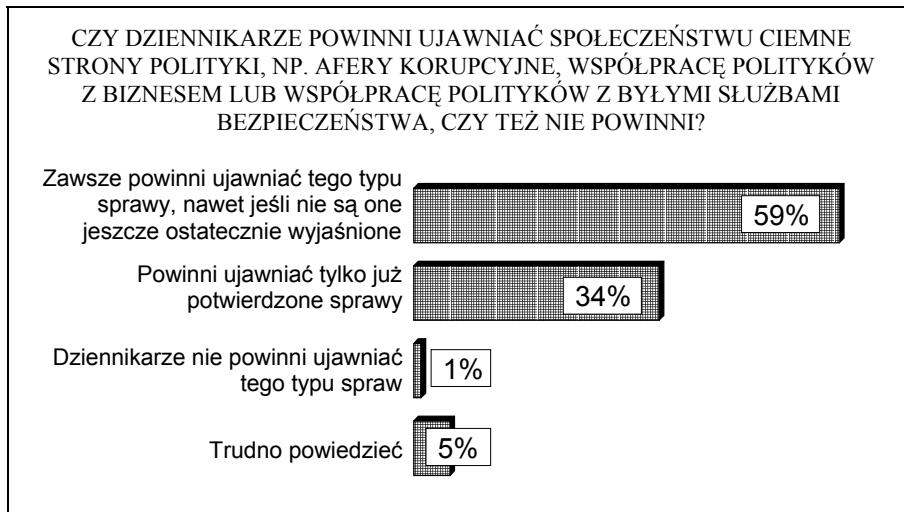
CZY POLACY UFAJĄ DZIENNIKARZOM?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

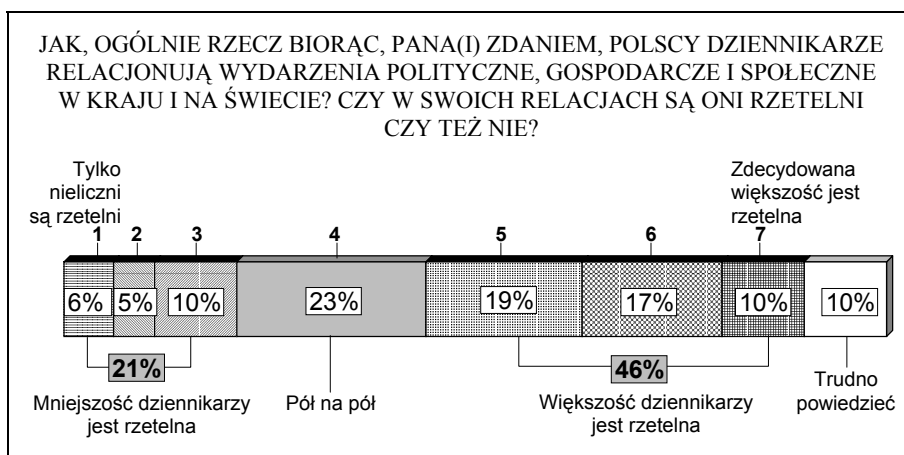
WARSZAWA, CZERWIEC 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

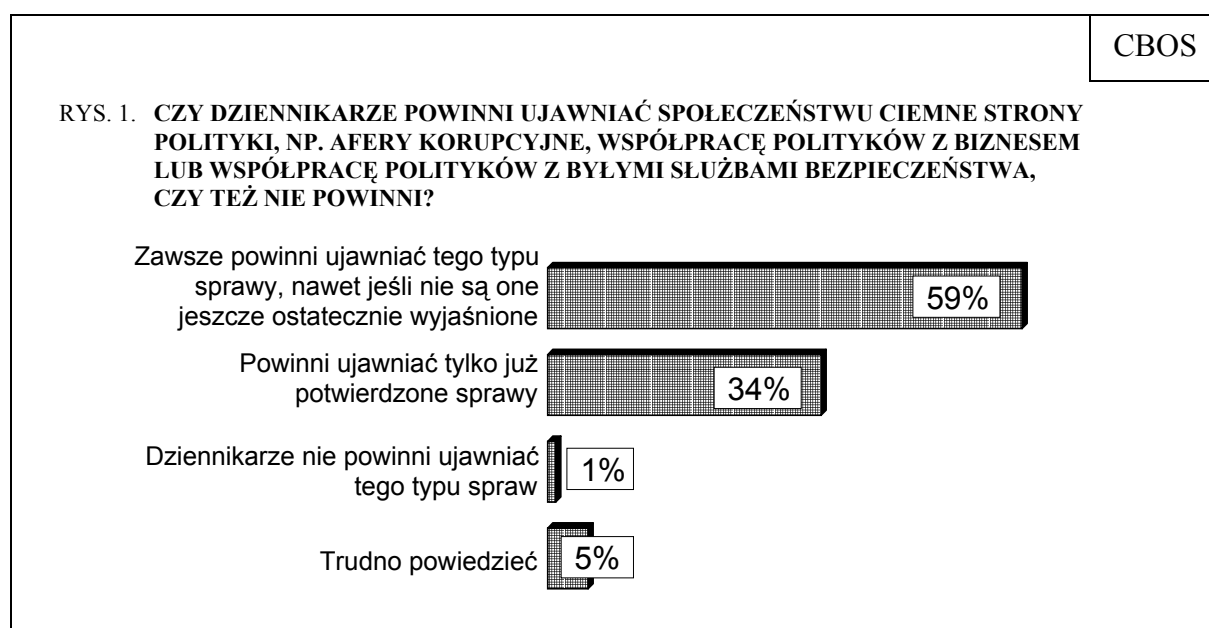
- Większość Polaków (59%) aprobuje ujawnianie w mediach ciemnych stron polityki, np. afer korupcyjnych, powiązań polityków z biznesem itp., także wtedy, gdy sprawy te jeszcze nie są ostatecznie wyjaśnione.

- Wizerunek polskich dziennikarzy w opinii społecznej można uznać za umiarkowanie pozytywny. Zdaniem blisko połowy badanych (46%) większość dziennikarzy rzetelnie relacjonuje wydarzenia, tylko jedna piąta (21%) uważa, że osoby uprawiające ten zawód w większości są nierzetelne.

Ostatnio często pojawiają się w mediach informacje o różnego rodzaju aferach, skandalach itp., w które zamieszani są ludzie ze świata polityki. Zdarza się, że zainteresowani oskarżają dziennikarzy o nierzetelność, podawanie niesprawdzonych informacji, tendencyjność. W ostatnim sondażu¹ zapytaliśmy Polaków o opinie na temat zasadności ujawniania tego typu spraw.

W opinii większości badanych (59%) różnego rodzaju afery, a także informacje o powiązaniach polityków z biznesem powinny być ujawniane w mediach zawsze, gdy dziennikarze wpadną na ich trop, także wtedy, gdy zebrane przez nich informacje nie są jeszcze ostatecznie potwierdzone. Tylko co trzeci ankietowany (34%) uważa, że należy

---

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (157) przeprowadzono w dniach od 29 maja do 1 czerwca 2003 roku na liczącej 1260 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

ujawniać tylko sprawy w pełni wyjaśnione. Pogląd, że dziennikarze w ogóle nie powinni ujawniać ciemnych stron polityki, występuje jedynie sporadycznie. Warto też zwrócić uwagę, iż nieliczna jest grupa osób powstrzymujących się od zajęcia stanowiska w tej kwestii.

Im bardziej badani interesują się polityką, a tym samym więcej korzystają z informacji podawanych w mediach, tym częściej wyrażają opinię, że tego typu sprawy powinny być ujawniane także wtedy, gdy nie są jeszcze ostatecznie wyjaśnione.

Tabela 1

Czy dziennikarze powinni ujawniać ciemne strony polityki, np. afery korupcyjne, współpracę polityków z biznesem itp.?	Zainteresowanie polityką*			
	duże**	średnie	niewielkie	żadne
	w procentach			
Zawsze	71	61	56	49
Tylko sprawy potwierdzone	27	37	37	28
Nie powinni ujawniać tego typu spraw	1	1	2	2
Trudno powiedzieć	1	1	5	21
Ogółem	100	100	100	100

* Pełny tekst pytania brzmiał: Jak określiliby Pan(i) swoje zainteresowanie polityką? Uważam, że moje zainteresowanie polityką jest: bardzo duże - uważnie (szczegółowo) śledzę prawie wszystko, co dzieje się w polityce; duże - dość uważnie śledzę to, co się dzieje w polityce; średnie - śledzę jedynie główne wydarzenia; niewielkie - często umykają mojej uwadze nawet ważne wydarzenia; żadne - praktycznie mnie to nie interesuje.

** Łącznie odpowiedzi „bardzo duże” (3% ogółu) i „duże” (12% ogółu)

Poglądy na ten temat w pewnym stopniu zależą także od pozycji społecznej ankietowanych. Najbardziej bezwzględni są badani z wyższym wykształceniem, zwłaszcza zaliczający się do kadry kierowniczej i inteligencji. Za wstrzeźliwością w publikowaniu tego rodzaju materiałów najczęściej opowiadają się z kolei osoby mające średnie wykształcenie, przede wszystkim pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także ci, którzy pracują na własny rachunek prowadząc działalność gospodarczą.

Interesujące jest, że stosunek do ujawniania ciemnych stron polityki dość wyraźnie związany jest z poglądami politycznymi badanych oraz - w mniejszym stopniu - z ich sympatiami partyjnymi. Za ujawnianiem takich spraw także wtedy, gdy nie są one jeszcze ostatecznie wyjaśnione, opowiada się blisko trzy czwarte osób identyfikujących się z prawicą, a tylko nieco ponad połowa tych, które utożsamiają się z lewicą (patrz tabele aneksowe).

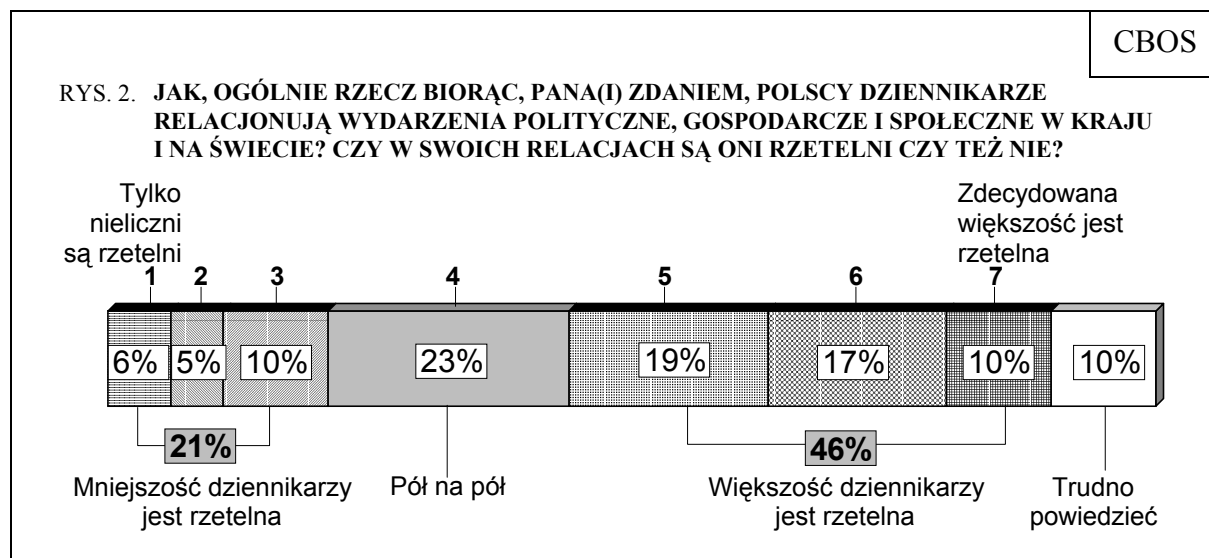
Z kolei zwolennicy obecnej partii rządzącej - SLD - oraz jej niedawnego koalicjanta - PSL - nieco częściej niż sympatycy partii opozycyjnych zalecają powściągliwość w tej sprawie.

Tabela 2

Czy dziennikarze powinni ujawniać ciemne strony polityki, np. afery korupcyjne, współpracę polityków z biznesem itp.?	Elektoraty ugrupowań politycznych							
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo- obrona	SLD	Nie- zdecy- dowani	Niegło- sujący
	w procentach							
Zawsze	65	68	54	67	66	58	59	58
Tylko sprawy potwierdzone	21	31	40	29	34	39	34	34
Nie powinni ujawniać tego typu spraw	2	0	3	1	0	1	2	1
Trudno powiedzieć	12	1	3	3	0	2	5	7

Można przypuszczać, że pogląd, iż dziennikarze powinni ujawniać społeczeństwu różnego rodzaju afery, także wtedy, gdy nie są one jeszcze ostatecznie wyjaśnione, wynika ze znacznego stopnia zaufania do nich oraz z założenia, że robią to rzetelnie. Aby się przekonać, czy tak jest w istocie, zapytaliśmy badanych o opinie na temat rzetelności dziennikarzy i zaufania, jakim ich darzą.

Badani oceniali rzetelność dziennikarzy za pomocą siedmiopunktowej skali, na której 1 oznaczało, że tylko nieliczni z nich są rzetelni, a 7 - że zdecydowana większość osób uprawiających ten zawód jest rzetelna.

Wyłaniający się tutaj wizerunek polskich dziennikarzy można uznać za umiarkowanie pozytywny. W opinii blisko połowy badanych (46%) większość dziennikarzy jest rzetelna w swych relacjach, jednak tylko co dziesiąty (10%) uważa, że na miano rzetelnych zasługuje zdecydowana większość osób uprawiających ten zawód. Z drugiej strony w opinii co piątego respondenta (21%) mniejszość dziennikarzy można określić jako rzetelnych, ale jedynie co szesnasty (6%) jest zdania, że tylko nieliczni są rzetelni. Jak zatem opinie o rzetelności dziennikarzy mają się do stanowiska w sprawie ujawniania ciemnych stron polityki?

Tabela 3

Czy dziennikarze powinni ujawniać ciemne strony polityki, np. afery korupcyjne, współpracę polityków z biznesem itp.?	Czy dziennikarze są rzetelni?			
	Mniejszość jest rzetelna	Pół na pół	Większość jest rzetelna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zawsze	57	58	64	45
Tylko sprawy potwierdzone	39	37	33	24
Nie powinni ujawniać tego typu spraw	2	1	1	1
Trudno powiedzieć	2	4	2	30
Ogółem	100	100	100	100

Okazuje się, iż przekonanie o rzetelności większości dziennikarzy tylko w niewielkim stopniu idzie w parze ze stanowiskiem, że ciemne strony polityki należy ujawniać także wtedy, gdy nie są one jeszcze ostatecznie wyjaśnione. Wiąże się to zapewne z tym, że najbardziej krytyczni wobec dziennikarzy okazali się badani z wyższym wykształceniem, należący do kadry kierowniczej i inteligencji, a więc ci, którzy najrzadziej zalecali powściągliwość w sprawie ujawniania ciemnych stron polityki. Jest to grupa, w której prawie tyle samo osób (nieco ponad jedna trzecia) skłonnych jest przypisać walor rzetelności mniejszości dziennikarzy, co i większości (patrz tabele aneksowe).

Intensywne korzystanie z informacji medialnych powoduje większe spolaryzowanie opinii o rzetelności dziennikarzy. Osoby deklarujące duże lub bardzo duże zainteresowanie polityką, co wyraża się w uważnym śledzeniu informacji na ten temat, częściej oceniają rzetelność dziennikarzy krytycznie, ale też częściej pozytywnie.

Tabela 4

Czy dziennikarze są rzetelni?	Zainteresowanie polityką			
	duże*	średnie	niewielkie	żadne
	w procentach			
Mniejszość jest rzetelna	29	21	18	18
Pół na pół	18	25	25	18
Większość jest rzetelna	51	50	46	29
Trudno powiedzieć	2	4	11	35
Ogółem	100	100	100	100

*Łącznie odpowiedzi „bardzo duże” (3% ogółu) i „duże” (12% ogółu)

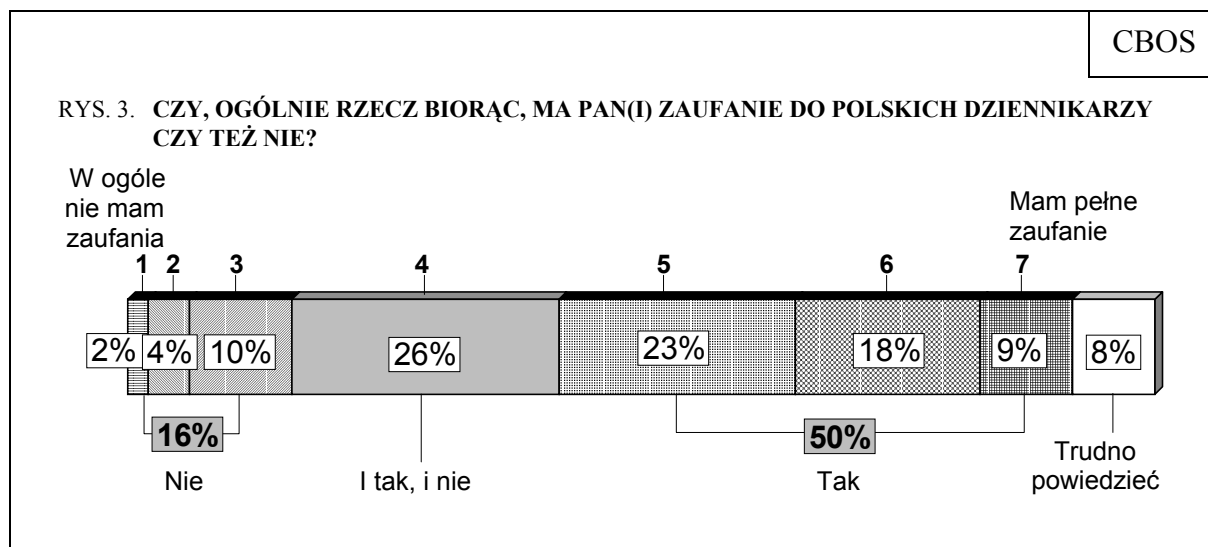
Opinie o rzetelności dziennikarzy nie zależą od poglądów politycznych badanych, jednak są zróżnicowane w elektoratach partyjnych. Zwolennicy LPR wyróżniają się tym, że najrzadziej wyrażają pogląd, iż dziennikarze są w większości rzetelni. Można to traktować jako reakcję na nie najlepszy wizerunek medialny tego ugrupowania. Z drugiej jednak strony sympatycy Samoobrony najczęściej wystawiają dziennikarzom oceny pozytywne. Wyjaśnienie tej sprawy wymagałoby dodatkowych badań.

Tabela 5

Czy dziennikarze są rzetelni?	Elektoraty ugrupowań politycznych							
	LPR	PO	PSL	PiS	Samoobrona	SLD	Niezdecydowani	Niegłosujący
	w procentach							
Mniejszość jest rzetelna	41	18	19	25	15	20	20	21
Pół na pół	22	22	25	18	17	29	20	21
Większość jest rzetelna	31	58	49	53	63	44	45	43
Trudno powiedzieć	6	2	7	4	5	7	15	15
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100

Niezależnie od pytania o rzetelność relacji dziennikarskich, badani określali także stopień swojego zaufania do ludzi wykonujących ten zawód. Okazało się, że ankietowani - ogólnie rzecz biorąc - nieco częściej ufają dziennikarzom², niż pozytywnie oceniają rzetelność ich relacji.

² Zaufanie do dziennikarzy badani określali za pomocą siedmiopunktowej skali, której skrajne punkty oznaczały z jednej strony brak zaufania (1), z drugiej zaś - pełne zaufanie (7).

Zwolennicy poszczególnych partii politycznych różnią się stopniem wyrażanego zaufania do dziennikarzy, podobnie jak oceną ich rzetelności.

Tabela 6

Czy ma Pani(i) zaufanie do dziennikarzy?	Elektoraty ugrupowań politycznych							
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo- obrona	SLD	Niezde- cydowani	Niegło- sujący
	w procentach							
Tak	28	46	56	57	64	51	52	46
I tak, i nie	36	36	22	27	18	30	22	26
Nie	30	16	16	14	11	16	12	18
Trudno powiedzieć	6	2	6	2	7	3	14	10
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100

★ ★ ★

Wśród badanych przeważa zaufanie do dziennikarzy i przekonanie o ich rzetelności zawodowej. Większość społeczeństwa aprobuje ujawnianie w mediach ciemnych stron polityki, nawet jeśli opisywane sprawy nie są wyjaśnione do końca. Aprobata ta w małym stopniu zależy od przekonania o rzetelności dziennikarzy i deklarowanego do nich zaufania.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy dziennikarze powinni ujawniać społeczeństwu ciemne strony polityki, np. afery korupcyjne, współpracę polityków z biznesem lub współpracę polityków z byłymi służbami bezpieczeństwa, czy też nie powinni?
 1 - Dziennikarze zawsze powinni ujawniać tego typu sprawy, nawet jeśli nie są one jeszcze ostatecznie wyjaśnione; 2 - Powinni ujawniać tylko już potwierdzone sprawy; 3 - Dziennikarze nie powinni ujawniać tego typu spraw

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	34	1	5	1260
Płeć					
Mężczyźni	63	34	1	2	602
Kobiety	56	35	2	7	658
Wiek					
18-24 lat	53	46	0	1	190
25-34	63	35	2	0	222
35-44	59	38	0	2	210
45-54	62	34	1	3	259
55-64	62	32	2	4	144
65 lat i więcej	57	23	2	18	234
Miejsce zamieszkania					
Wieś	58	32	2	8	480
Miasto do 20 tys.	53	44	2	1	122
20-100 tys.	65	30	0	4	267
101-500 tys.	57	38	1	4	233
501 tys. i więcej mieszk.	63	34	2	1	158
Wykształcenie					
Podstawowe	54	28	3	15	378
Zasadnicze zawodowe	64	34	1	1	352
Średnie	57	42	1	1	404
Wyższe	68	32	0	1	126
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	72	27	0	1	93
Prac. umysł. niż. szczebla	52	48	1	0	93
Pracownicy fiz.- umysł.	54	41	0	4	91
Robotnicy wykwalifikowani	65	34	0	2	108
Robotnicy niewykwalifik.	64	35	0	1	55
Rolnicy	67	30	3	0	73
Pracujący na własny rach.	54	44	3	0	48
Bierni zawodowo					
Renciści	60	27	4	9	148
Emeryci	59	27	1	13	252
Uczniowie i studenci	52	48	0	0	98
Bezrobotni	55	38	2	5	141
Gospodynie domowe i inni	63	34	0	3	61
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	59	41	0	0	169
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	61	37	1	1	100
sekt. pryw. poza rolnict.	62	35	1	2	224
prywatnym gosp. rolnym	67	31	2	0	80
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	53	36	2	9	138
300-399	57	39	1	3	111
400-599	64	31	2	3	195
600-800	61	34	1	3	207
Powyżej 800 zł	63	34	2	1	187
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	62	30	2	6	418
Średnie	55	37	1	6	564
Dobre	63	35	0	2	278
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	53	39	2	6	80
Raz w tygodniu	60	34	1	5	617
1-2 razy w miesiącu	60	35	1	4	173
Kilka razy w roku	55	37	2	6	241
W ogóle nie uczestniczy	66	30	0	5	146
Poglądy polityczne					
Lewica	52	45	1	2	236
Centrum	64	33	2	2	391
Prawica	70	29	0	1	265
Trudno powiedzieć	52	33	2	14	365

Tabela 2. Jak, ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) zdaniem, polscy dziennikarze relacjonują wydarzenia polityczne, gospodarcze i społeczne w kraju i na świecie? Czy w swoich relacjach są oni rzetelni czy też nie? 1 - Mniejszość dziennikarzy jest rzetelna; 2 - Pół na pół; 3 - Większość dziennikarzy jest rzetelna (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	23	46	10	1260
Płeć					
Mężczyźni	23	23	49	5	602
Kobiety	20	23	43	14	658
Wiek					
18-24 lat	25	25	46	4	190
25-34	24	24	47	5	222
35-44	19	22	54	5	210
45-54	23	22	48	7	259
55-64	21	22	47	10	144
65 lat i więcej	15	23	34	28	233
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	24	45	13	480
Miasto do 20 tys.	16	24	48	12	122
20-100 tys.	23	19	49	9	267
101-500 tys.	19	26	48	8	233
501 tys. i więcej mieszk.	33	23	42	3	158
Wykształcenie					
Podstawowe	16	23	40	22	378
Zasadnicze zawodowe	18	20	54	7	352
Średnie	24	25	49	4	404
Wyższe	37	25	36	2	126
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	38	24	36	2	93
Prac. umysł. niż. szczebla	28	26	43	3	93
Pracownicy fiz.- umysł.	23	28	47	2	91
Robotnicy wykwalifikowani	16	16	58	9	108
Robotnicy niewykwalifik.	26	25	47	1	55
Rolnicy	13	22	49	15	73
Pracujący na własny rach.	29	16	52	4	48
Bierni zawodowo					
Renciści	18	26	42	15	148
Emeryci	16	20	41	22	252
Uczniowie i studenci	27	26	46	0	98
Bezrobotni	17	23	49	11	141
Gospodynie domowe i inni	18	26	55	1	61
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	27	24	46	3	169
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	16	25	56	3	100
sekt. pryw. poza rolnict.	29	20	46	5	224
prywatnym gosp. rolnym	15	21	51	14	80
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	23	20	51	7	138
300-399	26	19	49	5	111
400-599	18	21	50	11	195
600-800	20	22	48	10	207
Powyżej 800 zł	24	25	45	7	187
Ocena własnych war. mater.					
Złe	19	24	42	14	418
Średnie	21	22	46	10	563
Dobre	24	23	51	3	278
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	26	16	45	14	80
Raz w tygodniu	21	23	45	11	617
1-2 razy w miesiącu	13	22	53	12	173
Kilka razy w roku	22	25	45	8	241
W ogóle nie uczestniczy	25	27	44	4	146
Poglądy polityczne					
Lewica	22	26	48	3	236
Centrum	21	27	47	4	391
Prawica	25	22	49	4	265
Trudno powiedzieć	17	18	41	24	365

Tabela 3. Czy, ogólnie biorąc, ma Pan(i) zaufanie do polskich dziennikarzy czy też nie? 1 - Nie mam zaufania; 2 - I tak, i nie; 3 - Mam zaufanie (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	26	50	8	1260
Płeć					
Mężczyźni	17	24	55	4	602
Kobiety	16	28	45	11	658
Wiek					
18-24 lat	21	31	46	2	190
25-34	26	21	47	6	222
35-44	15	25	55	6	210
45-54	13	28	54	4	259
55-64	18	22	51	9	144
65 lat i więcej	9	26	45	20	233
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	24	49	11	480
Miasto do 20 tys.	10	31	51	9	122
20-100 tys.	18	23	51	8	267
101-500 tys.	15	31	50	4	233
501 tys. i więcej mieszk.	24	25	49	2	158
Wykształcenie					
Podstawowe	12	25	45	18	378
Zasadnicze zawodowe	13	21	62	4	352
Średnie	20	30	46	4	404
Wyższe	31	27	41	1	126
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	31	28	40	1	93
Prac. umysł. niż. szczebla	22	31	45	3	93
Pracownicy fiz. - umysł.	17	39	41	3	91
Robotnicy wykwalifikowani	11	15	64	9	108
Robotnicy niewykwalifik.	15	30	54	1	55
Rolnicy	9	33	43	15	73
Pracujący na własny rach.	22	24	49	5	48
Bierni zawodowo					
Renciści	15	22	50	13	148
Emeryci	11	23	51	16	252
Uczniowie i studenci	32	25	43	0	98
Bezrobotni	13	23	58	6	141
Gospodynie domowe i inni	16	31	52	1	61
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	22	25	51	3	169
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	17	22	57	3	100
sekt. pryw. poza rolnict.	18	30	46	5	224
prywatnym gosp. rolnym	11	31	44	14	80
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	16	29	49	6	138
300-399	16	24	56	4	111
400-599	15	23	56	6	195
600-800	13	27	52	8	207
Powyżej 800 zł	18	23	56	3	187
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	26	47	11	418
Średnie	15	25	52	9	563
Dobre	21	27	50	2	278
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	17	27	42	14	80
Raz w tygodniu	17	26	49	8	617
1-2 razy w miesiącu	9	29	54	8	173
Kilka razy w roku	17	21	54	8	241
W ogóle nie uczestniczy	23	27	47	3	146
Poglądy polityczne					
Lewica	16	30	53	1	236
Centrum	18	27	52	3	391
Prawica	16	25	55	4	265
Trudno powiedzieć	17	21	42	20	365